

Ludo Pavúk

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 31
11/2016
19. marec 2016

Cena 0,50 €

ZALOŽIL EUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

SKONČÍ SLOVENSKÉ MLIEMO V KANÁLOCH?
Strana 4.

NEMECKÍ STRÁŽNI PSI DEMOKRACIE
Strana 5.

VOLIČI PRESADILI ZMENU POLITIKY
Strana 6.

PREČO M. KOTLEBA ROZDELUJE SPOLOČNOSŤ?
Strana 8.

ZOMREL SLOVÁK TELOM I DUŠOU JÁN VACVAL
Strana 10

SLOVO O SLOVENSKU

Nechcem podceňovať nijakú dobrú správu pre Slovensko, každá poteší, najmä ak zvestuje nové pracovné miesta, poriadok vo financovaní nemocníc, platby podľa diagnostiky pacientov a závažnosti úkonov, schválenie južného obchvatu Bratislavy a viacprúdovej cesty v oblasti Žitného ostrova, svitanie v hlavách nadšencov utečeneckej záplavy... Jedna ma však zvlášť potešila: náš zakopaný poklad sa vynára z nánosov nezáujmu a aj v hriechne zanedbávanom slovenskom fenoméne svitá. V roku 2015, tvrdo poznačenom hlbokým poklesom návštevnosti z Ruska a Ukrajiny (dovedna dvestomiliónový trh!), počet návštevníkov Slovenska prudko stúpol. Prvý raz dvojčíferným číslom: o šesťnásť percent voči predminulému roku. Na 4,3 milióna hostí, z toho asi dva milióny cudzincov. Tržby z cestovného ruchu, prvýkrát za jestvovania Slovenskej republiky, prekročili dve miliardy eur!

Výsledok je dôkazom, že sa oplatí investovať do výstavby, modernizácie a vyššieho štandardu turistických centier, do propagácie našich prírodných krás, historických pamiatok, liečebných kúpeľov, lyžiarskych stredísk, aj podnikat' v oblasti cestovného ruchu. Štát by to však nemalo viesť k sebauspokojeniu, naopak, nech je to pre financ ministrov dôkazom, že investície do turizmu sa vracajú rýchlejšie, ako sa tvrdilo, a že sa (konečne!) oplatí aj čosi zľaviť na ťarchách drobných podnikateľov v cestovnom ruchu! Nevraviac o tom, koľko nových pracovných miest tieto služby ponúkajú – a pritom zväčša práve v kritických regiónoch a často aj pre ľudí s nižšou kvalifikáciou (esbéeskari, skladoví robotníci, závozníci, pomocné sily v kuchyni, chyzné, upratovanie a údržba centier, turistických chodníkov a trati...), rovnako ako pre mladých ľudí jazykovo vybavených (časnici, kuchári, ekonomický manažment a pod., sprievodcovské služby, informačné centrá, recepcie, Tento trend – ak v niečom nezlyháme – bude pokračovať (spokojný návštevník je najlepšia reklama) a nový boom nás čaká vo chvíli, keď sa zlepší situácia na Východe. Len smelo do toho! S podnikateľskou fantáziou. Aj s múdрым prepočtom potrebných benefitov. Bez obáv z návratnosti. S istotou profítu. Máme čo ponúkať!

Ján ČOMAJ

R-2016014

NEOGRAFIA
www.neografia.sk

ISSN 0862-8823
9 770862 882007

SNS povedala pravicovému zlepenču R. Sulíka: Nie! PRINCIPIÁLNA POLITIKA NÁRODNIAROV

Roman MICHELKO – Foto: sns.sk

Najočakávanejšou politickou udalosťou uplynulého týždňa bol snem Slovenskej národnej strany (SNS). Voľby sa skončili tak, že bez SNS nie je možné zložiť vládu. V čase uzávierky tohto vydania SNN vláda ešte zostavená nebola. Bolo teda zaujímavé sledovať, ako rýchlo v priebehu prvého povolebného týždňa stúpali a klesali nádeje pravicových politikov, ktorí sa už videli na kľúčových mocenských postoch. Od veľkej eufórie po zverejnení exit pollov, ktoré ukazovali na relatívne bezproblémovú možnosť vzniku pravicovej vlády, až po tvrdé vytriezvenie, keď bolo jasné, že to nepôjde bez toľko oplývanej a zaznávanej SNS.

Z toho šoku sa však skoro otriasli a nastala fáza lámania Bélu Bugára, samoľúbo si myslíac, že SNS poslušne priskočí a bude vďačná za akúkoľvek pohodenú kosť. Chvalabohu, nestalo sa. Národniari zachovali principiálnu a možno i štátnický postoj.

OSOBNÉ ANIMOZITY

Niektorí voliči SNS spontánne vyzvali delegátov snemu, aby vedenie strany neurobilo nesprávny krok. Dnes je teda jasné, že Sulíkov sen o premiérskom poste je definitívne dosnivaný. Matovič hneď nato spustil naplno stavidlá tých najhrubozrnnejších obvinení – o podvode na voľbách Mostu, vláde oligarchov a ďalšie. V jeho čierno-bielom videní sveta sú totiž všetci, čo si dovoľia mať iný názor, zapredanci, máfiáni toho najhrubšieho zrna a pekelníci najvyššieho kalibru. Všetky médiá, najmä Denník N(enávisti) a SME, budú fabulovať hrôzostrašné bájky o tom, ako sa milovými krokmi meníme na oligarchicko-mafiánsky štát.

Politika sa zásadne posunula. Už dávno sa línia sporu nevedie po línií ľavica – pravica, ba dokonca ani po línií Smer a všetci proti. Toto obdobie, aj pre politický štýl extrémne deštruktívnych individuí à la Matovič, začína vstupovať do svojej agónie. Ukazuje sa, že aktuálna línia politického súperenia sa tiahne po línií štandardné strany kontra poli-

Predseda SNS A. Danko odmietol neštandardné strany.

tické dobrodruhov, fiktívne či hybridné strany s mikroskopickým členstvom. Je asi skutočne najvyšší čas, aby si ľudia typu Matovič uvedomili, že masívne šírenie nenávisťi a neznášanlivosti, redukcia politického programu

na jednu, do značnej miery nafúknutú tézu už prestáva stačiť.

PREČASNÉ VOĽBY?

Veľa naznačilo aj rozhodnutie Mostu – Híd ísť do rokovania so

Smerom, zároveň s dôvetkom, že po čom túžia skutočne najmenej, sú predčasné voľby. Ak existuje strana, ktorá má ešte menší záujem na predčasných voľbách, je to Sieť. Jedna cesta (pravica plus SNS) sa ukázala ako slepá ulička a počet alternatív sa zúžil na dve. Vláda v štvorkoaličnom formáte Smer – SNS – Most – Sieť alebo úradnícka vláda. Dovolím si tvrdiť, že nikto zo spomenutej štvorice si druhú možnosť nevyhodnotí ako výhodnejšiu.

PREZIDENTOVI MUŽI

Úradnícka vláda je až posledná možnosť, keď zlyhajú všetky možnosti politickej vlády. Zároveň však treba zdôrazniť, že aj takáto vláda musí požívať dôveru parlamentu, a preto ju prezident nemôže vymenovať ľubovoľne, ale len zohľadniac jej personálnu a programovú priechodnosť. To teda znamená, že takáto vláda by nemohla byť (aspoň vo svojej väčšine) tvorená jeho kamarátmi z prezidentskej kancelárie. Som si istý, že osoby ako Bútora či Mazák by boli absolútne nepriechodné, takže takáto vláda by bola len pokračovaním patu. Predčasné voľby by fatálne ohrozili predovšetkým existenciu Siete, Procházkov založený majetok a možno aj Bugára. Ak teda predpokladáme u politických aktérov súdnosť a pud sebazáchovy, je jasné, že prvá štvorkoaličná alternatíva vyhráva minimálne na body.

(Viac na stranách 2,3)

3 OTÁZKY PRE:

Hannesa Hofbauera, autora knihy Slowakei: Der mühsame Weg nach Westen

Čo je na Slovensku, bude aj na Západe

Ste spoluautor najnovšej knihy Slovensko – namáhavá cesta na Západ. Ako by ste nazvali jej novú poslednú kapitolu?

Možný názov by mohol znieť – jeden krok predtihu pred Západom. Voľakedy ultraliberálna Dzurindova vláda použila Slovensko ako pokusné pole pre nesociálne opatrenia a extrémnu úspornú politiku. Tá sa potom v obmenenej forme presadila aj na Západe. Teda terajšia pravicová spiatocka v slovenskom parlamente sa môže považovať aj za predlohu pre podobný vývoj na Západe. Najmä nemecký vývoj v Alternatíve pre Nemecko (AfD) nám ukáže, či táto predpoved sedí.

Máte z ohlasov dojem, že západná tlač rozumie najnovším dejinám Slovenska?

Ak si mám dovoliť posudzovať výsledok zvonku, tak je predovšetkým zjavné, že Smer a Fico výrazne stratili, hoci sa v otázke migrantov držali názorov väčšiny ľudí. Vysvetľujem si to tým, že pokus Smeru o sociálno-politické kroky v prospech práv pracujúcich a proti nespravodlivej rovnovej dani sa ľuďom zrejme videli ako primálne a nevýznamné. A tak si mnohí povedali, ak to nejde doľava, skúsime to napravo. Ficovo vnucovanie sa Bruselu mu určite tiež nepridalo, ľudia cítia, že v Bruseli sa robí politika pre koncerny, a nie pre ľudí.

Sú zmeny na Slovensku typické pre iné štáty EÚ?

V mnohých štátoch sa väčšina obracia, či chce obrátiť chrbtom k liberálnej demokracii. Skúsenosť ľudí je, že to prinieslo sociálnu demontáž a privatizáciu a vytvorilo hlbokú priepasť medzi bohatými a chudobnými. Vidíme to napríklad na volebných výsledkoch v Poľsku vo víťazstve Strany Právo a spravodlivosť (PiS). Národná suverenita pre ľudí je pre ňu dôležitá. Keď sa ľavica pred týmito želaniami ľudí uzavrie a naďalej stavia na bruselský superštát, tak pravica bude pochodovať všade.

Zhovárал sa Dušan D. KERNÝ
Foto:

V SNN 12 – 13/2016
SI PREČITATE

Novinár, spisovateľ, spoluzakladateľ Kongresu slovenskej inteligencie – Peter ŠTRELINGER jubiluje
Mohyla v Palárikove – svätyne našich dávnych predkov slúžili neraz ako dômyselné observatóriá
Kňazovi Štefanovi NÁHALKOVI patrí popredné miesto v dejinách slovenského katolicizmu

SLOVENSKO

Elektrárň vo Vojanoch možno ešte dostane druhú šancu Americký investor chce rozbehnúť EVO

Ivan BROŽÍK – Foto: internet

Minister hospodárstva SR Vazil Hudák je naklonený akémukoľvek riešeniu, ktoré dá život a budúcnosť elektrárni vo Vojanoch (EVO). Oznamoval to po rokovaní vládneho kabinetu v reakcii na zábery amerického investora Theta Energy Group (TEG), ktorý chce elektrárň na fosilné palivá sprevádzkovať.

EVO vo Vojanoch už bola v útlmovom stave. Akcionár Slovenských elektrární tu už nevidel perspektívu v produkcii elektriny. Chcel znížiť stavy ľudí a postupne uzatvárať túto elektrárň. Elektrárň Vojany patrí pod akciovú spoločnosť Slovenské elektrárne, kde je majoritným akcionárom talianska spoločnosť Enel a štát má v nej 34-percentný podiel.

POCTIVÝ PRACANT

Uhoľná elektrárň Vojany je najväčšia elektrárň na fosilné palivá na Slovensku a nachádza sa približne osemdesiat kilometrov juhovýchodne od Košíc. Pre bloky EVO I slúži ako palivo čierne uhlie a pre bloky EVO II ťažký vykurovací olej a zemný plyn. Palivo je dodá-

vané z Ukrajiny a z Ruska. V roku 1997 sa v tejto elektrárni začal rozširovať program obnovy a modernizácie blokov, zameraný najmä na splnenie prísnych emisných limitov. V rámci programu Obnovy a rekonštrukcie EVO boli bloky č. I. – IV. v rokoch 1997 – 2000 zrekonštruované a dovtedajšie horáky vymenili za nízkoemisné. Inštalovaný výkon elektrárne je 1 320 MW. V septembri 2013 však Slovenské elektrárne oznámili odstavenie I. a II. bloku elektrárne. Dôvodom na odstávku bolo zavedenie poplatku za prístup do distribučnej a prenosovej sústavy.

NÁDEJE A ŠANCE

Príchodom nového investora sa vytvára nová budúcnosť a mož-

nosti na to, aby sa elektrárň vo Vojanoch transformovala z primárneho využitia uhlia na kombinované využitie plynu a biomasy. To by zmenilo aj nastavenie zákonnej tarify a zlacnilo vyrábanú elektrinu. Ďalšou pridanou hodnotou tejto investície by bolo vytvorenie určitého industriálneho a technologického parku, ktorý by vznikol na území elektrárne Vojany, ale aj v ďalších regiónoch východného Slovenska. Parky by sa zamerali najmä na nové druhy inovatívnych produktov v oblasti energetiky, ako sú napríklad batérie, ktoré by dokázali uskladniť elektrinu, či na nanotechnológie v oblasti solárnej techniky.

EVO má momentálne stoštyridsaťdva kmeňových zamest-

Elektrárň vo Vojanoch čaká lepšiu budúcnosť.

nancov, s ktorými americký investor do budúcnosti ráta. Okrem toho chce vytvoriť osemsto nových pracovných miest. Podľa slovenského rezortu financií nateraz investor nepožaduje nijakú pomoc od štátu.

DIELY MEMORANDA

Slovensko si podľa publikovaných informácií musí dať vypracovať právnu analýzu, ako by bolo možné Vojany osamostatniť od Slovenských elektrární a vytvoriť spoločný podnik

medzi štátom a investorom. Podľa slov Seana P. McCarthyho z TEG sa spoločnosť venuje aplikácii rôznych inovácií vo výrobe elektriny. Na výrobu elektrickej energie využívajú plyn a biomasu, čím chcú znížiť objem emisií. Projekt memoranda o spolupráci je rozdelený do dvoch častí. Jedna sa týka modernizácie EVO, druhá rozvoja energetického inovačného centra a technologického parku na vzájomne dohodnutom mieste v SR.

Program, s ktorým Slovenská národná strana išla do volieb, nemožno zradiť Národnári dali Slovensku jasnú správu

Ivan BROŽÍK – Ilustrácia: Lubomír KOTRHA

Hoci Most – Híd ešte po voľbách pred celým Slovenskom odmietol rokovania so Smerom, po piatich dňoch je z jeho strany všetko inak. Už je ochotný rokovať. SNS pokračuje v rozhovoroch o zostavení vlády v intenciách odporúčania svojho snemu. „Ak sa Smeru-SD nepodarí zostaviť vládu, SNS podporí vládu odborníkov.“

Vyhlásil to po sneme strany v kaštieli v obci Tomášov opätovne zvolený predseda SNS Andrej Danko. Druhé kolo rokovaní o zostavení vlády, ktoré by mal viesť predseda SaS Richard Sulík, je podľa neho zbytočné. „SNS je pripravená znášať aj predčasné voľby,“ vyhlásil Andrej Danko a dôrazne dodal, že jeho strana nemá záujem o „šialené kombinácie štandardných a neštandardných politických subjektov“. Povedal tiež, že nemôže zradiť program, s ktorým išla strana do volieb. Podľa neho SNS chce v politike symbolizovať rozvahy, odbornosť a ctenie si zákonov a ústavy. Ďalej sa vyjadril, že úlohou štandardných strán je

presadzovať svoj program. Strany by tiež, podľa predsedu národnárov, mali rešpektovať, že prvý sa o zostavenie vlády pokúša ich víťaz. V čase rokovania snemu SNS nebolo ešte známe rozhodnutie orgánov strany Most – Híd, a preto sa uvažovalo aj o úradníckej vláde. Na otázku, či by si na čele takejto vlády vedel predseda SNS predstaviť súčasného ministra zahraničia Miroslava Lajčáka, odpovedal: „Nemyslím si, že by bol zlým človekom na to.“ Zároveň prizval jeho úlohu pri príprave predsedníctva SR v Rade EÚ.

MOST OTOČIL

Po rokovaní predsedníctva strany Mosta – Híd bolo už takmer všetkým všetko jasné. Prinieslo – jednoducho – uznesenie o tom, že Most – Híd je ochotný rokovať so Smerom o zostavení vlády, ak dostane pozvanie. Ešte pred tromi týždňami vo svojom statuse na sociálnej sieti Béla Bugár tvrdil (citát): „Cieľom Mosta – Híd je vznik pravicovej vlády. Robíme na tom intenzívne denne. Neuvažujeme o vládnutí so

Smerom.“ Predseda Mosta – Híd B. Bugár na tlačovej konferencii oznámil, že po zasadnutí snemu strany SNS je jasné, že pravicová vláda na Slovensku nemôže vzniknúť. Predsedníctvo strany Most – Híd takisto odmietlo podporu prípadnej úradníckej vlády a predčasné voľby, ktoré by viedli k ďalšej destabilizácii v spoločnosti. Predseda Smeru-SD R. Fico obratom pozval B. Bugára na rokovanie a ten prijal.

ROZHODUJÚ PRINCÍPY

Zatiaľ sa SNS zachovala očakávané a principiálne v zmysle svojho smerovania a programu, pravicový Most prekvapil doslova všetkých. Najmä vlastných voličov. Paradoxne najmä toto môže prispieť k vyčisteniu politickej scény na Slovensku, po ktorom sám Béla Bugár tak volá. SNS vyzval, aby sa do vlády zapojila aj liberálna SaS. Jej predseda R. Sulík zareagoval obratom tiež: Otvárame v opozícii. I. Matovič (OLaNO) postup Mostu označil za zradu jeho voličov. Posledný sa vyjadril R. Procházka. Rokovať o vlade bude.

VŠIMLI SME SI

Spoločnosť Rosneft, ktorá je najväčším ruským producentom ropy, oznámila, že plánuje v tomto roku zvýšiť dodávky ropy do Európy prostredníctvom ropovodu Družba o tri až päť percent až do objemu dvadsaťdeväť miliónov ton.

Družba sa prebúdzá

Zvýšenie exportu do Európy znamená konkrétne nárast objemu prepravy ropy do Nemecka, Poľska a Českej republiky. V minulom roku Rosneft zvýšil dodávky na európsky trh na dvadsaťosem miliónov ton z úrovne 26,5 milióna tony v roku 2014.

Ropovod Družba je do dnešných čias stále najdlhší ropovod na svete. Začína sa v ruskej Samare a vedie cez Bielorusko, Nemecko, Poľsko, Ukrajinu, Maďarsko, Slovensko a Česko. Jeho hlavným cieľom bolo zásobovať ropou socialistické štáty, čím ich de facto urobil ekonomicky závislými od ZSSR. Je využívaný dodnes a Rusko nim stále dodáva veľké množstvo ropy do Európy. Ropovod tvorí sústava rúr rôzneho priemeru – od 52,25 centimetra do 100,5 centimetra, v ktorých ropu prepravuje tridsaťjeden prečerpávacích staníc.

Dohodu o výstavbe ropovodu podpísali 18. decembra 1959. Stavba sa začala o rok neskôr – 10. decembra 1960. Dokončený bol v októbri v roku 1964. Vtedy nim začala prúdiť prvá ropa do Sovietskeho zväzu. Až štyridsať percent všetkých sto centimetrov hrubých potrubných rúr bolo zakúpených vo Švédsku, v Taliansku a neskôr v niekdajšom Západnom Nemecku, a to aj napriek tomu, že NATO neodporúčalo uskutočnenie tohto obchodu.

V Samare, v juhovýchodnom Rusku, sa zbierajú ďalšie ropovody zo Sibíri, z Uralu a z Kazachstanu. Družba pokračuje západným smerom do Bieloruska, kde sa rozdeľuje na severnú vetvu (vedúcu do Poľska a Nemecka) a na južnú vetvu (vedúcu cez Ukrajinu do Maďarska, Slovenska a Česka). Ropa prejde trasu dlhú vyše štyritisíc kilometrov. Transportuje ropu z ruskej, z uralskej a zo západosibírskej panvy, ako aj z ropných polí v Kazachstane.

(ib)

Výstavba v našich veľhorách sa akoby utrhlá z reťaze Privela nevkusu v Tatrách

Nová výstavba v meste Vysoké Tatry sa v ostatnom čase akoby utrhlá z reťaze. Týka sa to takmer všetkých centier mestských častí, ba i jednotlivých osád. Po tom, čo sa developeri zmocnili pozemkov a objektov a v Tatranskej Lomnici, kde už majú v rukách takmer všetky možné a lukratívne priestory v intravilánoch, prišiel rad aj na Smokovce, pričom Starý Smokovec ako najstaršia osídlená osada je aj administratívnym centrom mesta Vysoké Tatry.

Nikto asi nechce tvrdiť, že v Tatrách najmä po víchrici z novembra 2004 nebolo treba urobiť poriadok aj s chátrajúcimi budovami. Paradox je však v tom, že práve mnohé objekty, ktoré sú zrelé na odpis, ostávajú rušivými pozostatkami minulosti, no namiesto nich nevyrastajú objekty, ktoré by boli verné tradičnej tatranskej architektúre. Naopak, niektoré novostavby sú v tomto území ako päť na oko a stávajú sa novými strašidelnými pamätníkmi nevkusu architektov, stavebníkov i tých, ktorí novú výstavbu schvaľujú.

Tak nám v centre Starého Smokovca vedľa socialistickej budovy so sídlom polície najprv vyrástli podzemné garáže na mieste, kde stál pred historickým objektom Plesnivec aj starodávny altánok. Plesnivec patrí ministerstvu vnútra, za ním je zámoček Kamzík, ktorý patrí Úradu vlády SR. Na garážach vyrástla za pár mesiacov budova s apartmánmi, čo dokonale zakryla Plesnivec aj Kamzík. Asi o dvesto metrov nižšie na mieste bývalého Domu služieb vyrastá ďalšia vysoká novostavba s apartmánmi. Toľko apartmánov sa v centre Smokovca

azda ani nedá predať, ale ešte stále je kde stavať. Medzi dvoma novými

ČO INÍ NEPIŠU

budovami je pozemok, ktorý sa uvoľnil po zdemolovaní nedokončeného socialistického Domu kul-

túry. Priestor medzi hotelom Grand, dreveným historickým kostolíkom, dolnou stanicou pozemnej lanovky na Hrebienok, historickým Plesnivcom a budovou polície je miestnymi označený ako „Zlatá ulička“.

Zacitujeme z úradného dokumentu mesta Vysoké Tatry: „Hlavným cieľom územného plánu je stanoviť únosné limity a regulatívy územného rozvoja v rámci riešeného územia s rešpektovaním zachovania a skvalitnenia stavu životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja. Preto bude potrebné riešiť koexistenciu aktivít kúpeľníctva, liečby, cestovného ruchu a bývania so záujmami ochrany prírody pri vytváraní územno-technických podmienok a predpokladov na trvalo udržateľný rozvoj, vymedziť základné funkčné plochy a stanovenie základných kritérií vyváženého funkčného a priestorového usporiadania územia, jeho zosúladienie s celospoločenským záujmom ochrany prírodného potenciálu a ekologickej stability územia...“ O plnení týchto zámerov si každý obyvateľ i návštevník mesta môže urobiť názor sám na mieste.

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ
Foto: autor

Povolebný odpočet kultúry obsahuje viac otázok ako odpovedí

Tiché úspechy a zamlčané prehry

Alexander GO CZ – Foto: autor

Ak meriame časové úseky napríklad od volieb po nové voľby, tak uplynulé štyri roky by sa v kultúre dali označiť za štandardné, s minimom väčších káz a rovnako s nevelkým počtom výraznejších úspechov. V plnej miere sa ukázalo, že kultúrny život je mechanizmus, ktorý za istých podmienok dokáže fungovať samospádcom. Bolo by však krátkozraké a pre kultúru nebezpečné spoľahnúť sa na tento efekt aj v budúcnosti.

Najviac a najviditeľnejšie sa kultúry dotýkajú odchody významných tvorcov. Veď keď si pripomenieme čo i len posledný rok pred voľbami, teda rok 2015, tak nás hneď prvého januára opustil spisovateľ, publicista a neúnnavný organizátor kultúry Drahoslav Machala. Herecká obec prišla o výrazné osobnosti počnúc majstrom Ladislavom Chudíkom cez Ivana Palúcha, Magdu Pavelekovú až po režiséra, scenáristu a choreografa Martina Ťapáka. Výtvarníci smútili za sochárskymi legendami Jánom Kulichom a Tiborom Bartfayom, no a medzi straty v duchovnej oblasti musíme zaradiť odchod Jána Chryzostoma Korca. A výpočet tých, ktorí odišli z diania v kultúre definitívne, by mohol byť o dosť dlhší. Ale dôležitý je aj stav organizmu zvaného kultúra, lebo z neho vyrastajú nové osobnosti, ktoré udržujú a dávajú tvorivé impulzy vo všetkých sférach umenia.

STAVOVSKÉ STRATY

Stavovské organizácie tvorcov kultúry na Slovensku to nikdy nemali ľahké. Pred novembrom 89 slúžili „umelecké zväzy“ ako nástroj, ako udržať tvorcov pod ideologickou kontrolou vtedajšej komunistickej moci. Za poslú-

Tvorcom kultúry zostal už iba Budmerický kaštieľ...

nosť dostali lukratívne budovy v centre Bratislavy a rekreačné zariadenia kdekade po Slovensku. Po novembri „prepukla“ demokracia a tvorcovia sa začali utešene štiepiť. Podľa politického, národného kľúča či najčastejšie podľa skupinových záujmov. A výsledok? Postupne prišli o všetky nehnuteľnosti, o priestory klubov či rekreačných a tvorivých zariadení. Posledné štyri roky sa niesli v znamení káz spisovateľskej budovy na Laurinskej ulici spolu so

spisovateľským klubom a budovy Syndikátu slovenských novinárov na Župnom námestí. Tieto prípady sme v SNN priebežne sledovali a výsledkom je, že tak spisovatelia, ako aj novinári prišli o svoje zázemie. Hudobníkom či výtvarníkom sa to „podarilo“ ešte v minulých volebných obdobiach. Výnimkou je Domov spisovateľov v Budmerickom kaštieľ. Ten ministerstvo kultúry pod vedením Mareka Maďariča napokon nechalo zrekonštruovať a rozhodlo sa mu ponechať

pôvodnú funkciu kultúrneho priestoru, kam by chodili umelci na tvorivé pobyty a kde by sa usporadúvali konferencie či pracovné stretnutia ľudí z kultúry. Otázkou však je, ako sa po týchto voľbách zachová MK SR a či chvályhodný zámer nevyšumí dostratena v povolebných stranických ťahaniciach.

PRE A PROTI KHB

Uplynulé volebné obdobie prinieslo niekoľko väčších tém. Jednou z nich bol aj vznik Domu umenia – Kunsthalle. Aj túto tému sme na našich stránkach cielene mapovali. Na jednej strane zneli víťazné hlasy mladých progresívnych umelcov, rešpektive skupiny združenej okolo riaditeľa Kunsthalle Juraja Čarného, na strane druhej sa ozývalo čoraz viac hlasov, ktoré kritizovali „zabratie“ druhého najväčšieho výstavného priestoru v Bratislave a vytlačanie napríklad fotografie či dizajnu na výstavnú perifériu. Dva roky po vzniku Kunsthalle napokon celá situácia vyústila do prebiehajúcej petície na odvolanie jej riaditeľa a na prehodnotenie dramaturgie tejto inštitúcie. O niečo lepšie dopadla novela zákona o povinných kvótach slovenskej hudby v súkromných rádiách. Tá aj napriek značnému odporu majiteľov komerčných staníc, ktorí sypali z rukáva katastrofické scenáre, prešla. Ako sa ukazuje, dvadsať percent slovenskej hudby nepoložilo na lopatky ani jedno z komerčných rádií a slovenskí hudobníci sa azda už budú cítiť menej ostrakovaní v krajine, ktorej jazykom spievajú. Horúcim žiadosťou, ktorý zrejme preverí budúci kabinet nielen na MK SR, je dlhodobý projekt digitalizácie

kultúrneho dedičstva. Počas uplynulého volebného obdobia presakovali informácie, že nie všetko je s kostolným poriadkom a digitalizácia začína škriptať. Nečudo, ide o pomerne veľké európske aj slovenské peniaze, a kde sú peniaze, tam sú aj snahy „odkloňiť“ ich časť do tých „správnych“ rúk.

NA ČOM STAVĀT...

Keď hovoríme o kultúrnom dianí na Slovensku za uplynulé štyri roky, nemôžeme nespomenúť RTVS. Konsolidácia tohto jediného verejnoprávneho média u nás sa zastavila takpovediac na polceste. Konkrétne, nenastala úplná depolitizácia rozhlasu a televízie a spomínaná inštitúcia si nenašla cestu na spoluprácu s Maticou slovenskou, aj keď táto naša najstaršia národná a kultúrna ustanoviza jej viackrát ponúkla spoluprácu. Práve MS má ľudské i tvorivé kapacity, aby pomohla naplňať verejnoprávne poslanie RTVS. Za posledné štyri roky sa to markantne prejavilo v množstve kultúrnych akcií usporadúvaných MS po celom Slovensku, pričom symptomatický je fakt, že nielen komerčné médiá, ale najmä naše verejnoprávne médiá prejavili o prezentáciu týchto aktivít minimálny záujem. Bilancia nášho kultúrneho diania v uplynulom volebnom období by mohla byť, samozrejme, podrobnejšia, ale k jednotlivým témam sa počas roka iste budeme vracáť, a to nielen na stránkach venovaných kultúre. Povolebné karty sú namiešané a teraz všetci, tvorcovia i konzumenti kultúry, musia čakať, aký dosah to bude mať na našu kultúrnu scénu.

Ludovít Štúr v zrkadle osvetly

Miroslav Holečko (zostavovateľ): Rok Ludovíta Štúra a osvetla, NOC, Bratislava 1915

KNIHA TÝŽDŇA

ROK LUDOVÍTA ŠTÚRA A OSVETA

Zborník z kolokvia uskutočneného pri príležitosti 200. výročia narodenia Ludovíta Štúra

2015

Osobnosť Ludovíta Štúra umožňuje široké spektrum možných pohľadov z národno-buditeľského, literárneho, ale aj ekonomického či geopolitického hľadiska. Zborník z kolokvia uskutočneného pri príležitosti dvojstého výročia narodenia Ludovíta Štúra ponúka deväť autorov a deväť inšpiratívnych pohľadov na Štúra, navyše vo viacerých novátorských súvislostiach.

Autorom nosného referátu je teoretik a pedagóg PhDr. Marián Kvasnička, ktorý sa sústredil na Štúra v kontexte národných a kresťanských tradícií. Poukázal na to, ako Ludovít Štúr a jeho generáciu oduševnila cyrilometodská tradícia, pozornosť venoval aj ekumenickému charakteru diskusií o jazyku a národnej identite v národno-obrodenskom zápase bernolákovcov a štúrovcov. Osobné spory a rozpory Ludovíta Štúra vo svetle biografického kalendára predstavil doc. PhDr. Augustín Maňovčík zo Slovenskej národnej knižnice. Štúrovo dielo z posledného obdobia jeho života – Slovanstvo a svet budúcnosti, s akcentom na priblíženie jeho štátnopolitických koncepcií rozobral prof. PhDr. Vincent Šabík z nitrianskej Univerzity Konštantína Filozofa. Podľa neho Ludovít Štúr jednoznačne pôsobil ako identifikačná osobnosť slovenského kultúrneho, literárneho, duchovného a na neposlednom mieste historickopolitického života v kľúčovej epoche Európy 19. storočia, keď sa formovali moderné európske národy. Ing. Marián Tkáč, predseda Maticy slovenskej, netradične predstavil Štúrovo národohospodárske koncepcie. Z tohto pohľadu išlo o moderný pohľad na previazanosť ekonomiky a snahy o sebaurčenie, ktorý v mnohom predstihol aj ekonómov vtedy už zavedených európskych štátov. Podľa autora príspevku doc. PhDr. Pavla Pareničku zo Žilinskej univerzity Štúr venoval mimoriadnu pozornosť národnej osvetle, a to predovšetkým prostredníctvom systematického prístupu, ktorý sa najvýraznejšie prejavil v činnosti slovenských študentských spoločností, spolku Tatrin a v Slovenských národných novinách. Publikácia ako celok je teda ďalším hodnotným príspevkom do mozaiky sprítomňujúcej Štúra pre dnešok.

(mab)

MEDAILÓN

Bábkové divadlo sa dodnes pre niektorých ľudí spája s niečím jednoduchším, detským a stojacim kdesi na okraji skutočnej „veľkej“ kultúry. Opak je však pravdou. Z bábkohercov vyrástli mnohé významné osobnosti nášho aj svetového divadla a samotný fenomén bábkarstva sa stal neoddeliteľnou súčasťou svetového kultúrneho dedičstva. Dokazuje to aj tvorba Jozefa MOKOŠA.

Život spojený s bábkami

Jozef Mokoš sa narodil v Seredi 11. marca 1941, no od útleho detstva žil v Trnave, kde mal jeho otec obchod. Pretože otca ako živnostníka po roku 1948 prenasledovali, rodina sa musela vysťahovať z Trnavy do Liptovskej Štiavničky k matkiným príbuzným, odkiaľ sa neskôr presťahovali do neďalekého Ružomberka. Tu potom vychodil základnú školu i gymnázium. Po maturite v roku 1958 študoval na Akadémii múzických umení v Prahe odbor bábkoherectvo a dramaturgiu bábkového divadla. Po skončení dvojročnej základnej vojenskej služby nastúpil do Krajského bábkového divadla v Banskej Bystrici. Tu pôsobil v rokoch 1964 – 1981 spočiatku ako herec, neskôr ako dramaturg, režisér a umelecký šéf, posledné tri roky ako riaditeľ. Potom odišiel do Bratislavy, kde sa stal dramaturgom Poetického súboru Novej scény a umeleckým šéfom Štátneho bábkového divadla v Bratislave. V roku 1992 sa habilitoval na docenta Vysokiej školy múzických umení v Bratislave, kde prednáša bábkoherectvo a dramaturgiu bábkového divadla. Zároveň bol až do roku 2003 umeleckým šéfom Štátneho bábkového divadla v Bratislave. Umelecký záber Jozefa Mokoša je skutočne široký. Napísal tri zbierky vynikajúcej poézie, niekoľko dramatických hier, najmä bábkových, no a samozrejme aj kniž pre deti, pričom ešte stačil a stačil byť činný ako neúnnavný organizátor kultúrnych aktivít. Jozef Mokoš sa v týchto dňoch dožíva sedemdesiatich piatich rokov. V mene redakcie mu srdečne blahoželáme!

(mab)

HUMORESKA

Kedysi dávno koloval medzi pospolitým ľudom vtíp. Dokonca aj do knihy sa dostal. K lekárovi príde hrdý chlapisko z Detvy, a keď ho začne prehladať, s hrôzou zistí, že návštevníkovi trčí z chrbta nôž. No a lekár na zdesenú otázku, či ho to nepichá, dostane od pacienta odpoveď: Ani nie, iba keď sa smejem...

Čo je ľudstvo ľudstvom, tak sa rado smialo, najradšej na dobrých vtípoch. Samozrejme, smiať sa dá aj na tom, ako sa vaša svokra pošmykne na klasickej banánovej šupke, ale ruku na srdce, smiali by ste sa rovnako, keby to bolo,

nedajbože, vaše milované dieťa? Svokra to je iné. Tá je už klasicky spolu s cigánmi, po novom Rómami, a napríklad s policajtmí klasickým terčom vtípo. Ešte

by sa mohol nájsť nejaký snaživý aktivista, ktorý by vás obvinil z antisemitizmu. A čo nasledujúci vtíp? Aký je rozdiel medzi slovenským dôchodcom a potka-

vlastná manželka by sa na tomto vtípe srdečne nespíjala. Ale chlieb sa je a vtípy sa rozprávajú ďalej. Kto by si však myslal, že obdobie pred novembrom 89 so svo-

internetovej drogy pre desiatky miliónov ovečiek. Začalo sa to obnaženými prísiami, ktoré môžu snaživí (a tých sa najde vždy dosť) moralisti nahlásiť, no a príspevok je vzápätí zmazaný. Je to podobný princíp, ako keď v dávnejšej minulosti ktorísi pápež nechal v Sixtínskej kaplnke domaľovať postavám trenky. Každá snaha o manipuláciu a cenzúru sa však začína spočiatku nevinne. V mene dobrých mravov a najmä politickej korektnosti. Možno už v blízkej budúcnosti vám podobný vtíp cez internet neprejde. A viete, aký je rozdiel medzi ekonomickými migrantmi a blichmi? Jedni vysávajú sociálny systém a druhí krv, ale blich sa zbaví oveľa rýchlejšie.

Marek DANKO

Dokedy sa schuti smežeme, dovtedy žijeme

pridajme parohatého manžela, hlúpu blondínu a trebars smilného farára a máme prakticky kompletný zoznam tém, keď tam zaradíme zvieratká, deti a Židov. No s tými posledne menovanými opatrne. Aj keď sú židovské anekdoty, najmä tie vymyslené samotnými Židmi, často skutočne excelentné. V dnešnom, občas korektné zvrátenom svete

nom? Potkan je pri kontajneri so zvyškami jedla rýchlejší. Sociálne cítiaca duša by vás mohla obviníť z cynizmu, ale skúste sa spýtať nejakej aktivistky či feministky, prečo sa ženy po päťdesiatke nehrajú na schovávačku? Lebo by ich nikto nehľadal... A už máte na krku obvinecie z mužského šovinizmu, ak nie rovno žalobu. Popravde, ani vaša

jimi slávnymi vtípmi z kategórie „o zlatú mrežu“ je už nenávratne za nami, mal by zo svojho optimizmu trochu spustiť. V Nemecku a v niektorých škandinávskych krajinách už začína aj do oblasti vtípo kradmo siahať ruka novodobých strážcov korektnosti. Ba aj samotný majiteľ, že vraj (a)sociálnej siete Facebook uvažuje nad sprvoti ľahučkou kontrolou tejto

Zomrel Ján Vacval, aktívny propagátor Slovenska v USA

Daj, Boh, šťastia tejto zemi!

Ján SMOLEC – Foto: archív autora

Významných hlásateľov slovenského národného ducha bolo počuť už v minulom storočí. Prispeli k tomu Slováci, ktorí podpísali Pittsburskú dohodu. Jej najaktívnejším propagátorom bol Ján Vacval, ktorý v minulých dňoch zarmútil Slovákov – vo veku deväťdesiatšesť rokov zomrel v USA.

V roku 1994 prišli Ján Vacval (prvý sprava) s premiérom Vladimírom Mečiarom a so spisovateľom Lacom Ťažkým do redakcie REPUBLIKA na vianočnú kapustnicu.

Narodil sa v Ostraticiach, dedinke medzi Topoľčanmi a Bánovcami nad Bebravou. V jeho rodine sa aktívne pestovala láska k Bohu, ako aj k slovenskému národu. Túto lásku si Ján Vacval so sebou niesol aj po skončení druhej svetovej vojny, keď odišiel študovať do Nórska. V Česko-Slovensku začali vládnuť komunisti. Veľmi sa ho dotkla najmä poprava prvého slovenského prezidenta Dr. Jozefa Tisa v roku 1947, ktorú presadili a režirovali českí i slovenskí komunisti. Tisovu spoluprácu s Hitlerom nemožno chváliť, ale keby ju prvý slovenský prezident ignoroval, tak Slovensko by bolo rozparcelované – južná časť pre Maďarsko a severná pre Poľsko. Napokon v tom čase sa do priazne Hitlera usilovali dostať aj politici Anglicka a Francúzska a nik ich neobviňoval z propagácie fašizmu.

Najaktívnejšie proslovenské organizácie v USA vznikali po roku 1948, ale aj po sovietskej okupácii v roku 1968.

Najaktívnejší bol Svetový kon-

gres zahraničných Slovákov. Ján Vacval si v Amerike uvedomil: kto má vieru, môže hory prenášať, kto zapochybjuje, stratí silu. Nepočul v úsilí, ktoré mu doma vštepovali, urobiť všetko za Boha a národ. Najskôr však v Amerike vyštudoval strojárstvo. Vacvalove skriptá o novom spôsobe obrábania ocele zaujali spoločnosť General Electronics, ktorá prijala jeho dva technické patenty. Na rozličných odborných seminároch prednášal o novom spôsobe obrábania kovov. V technicky vyspelej Amerike si v odborných kruhoch postupne vydobyl celkom slušné postavenie. A tak prišiel čas niečo aktívne urobiť aj pre svoj ujarmený národ pod Tatrami. Dovtedy viedli slovenské spolky a organizácie v zahraničí zväčša teologickí vzdelanci a právnici.

■ SLOVÁK URÁNOVÝM KRÁĽOM

Od roku 1970 sa tejto úlohy ujal kanadský podnikateľ, uránový kráľ narodený na Slovensku – Štefan Boleslav Roman. Spolupracovať

s ním začal aj Ján Vacval. Obidvaja si uvedomovali, že Slováci nedostanú slobodu ako dar, ale musia si ju vydoberať a chrániť. Vzorom im bol Milan Rastislav Štefánik, ktorý tiež pochopil kus sveta a všade oboznamoval svet o kultúrnom bohatstve slovenského ľudu, ale aj o ich žalosťom osude. Bol presvedčený, že vyoraná brázda na roli dedičnej nevyšchne a pri trepezlivej práci prinesie úrodu.

Keď si Ján Vacval v Amerike zabezpečil skyvu chleba a životnú existenciu pre seba a svoju rodinu, oživil svoju rodolásku a začal aktívne pracovať aj na prospech svojho národa. Ameriku neinformoval iba o technických novotách, ale aj o bolestiach ujarmených Slovákov. S uránovým kráľom Romanom začal Vacval aktívne spolupracovať. Priradil sa k Slovákom, ktorí upozorňovali, že v strede Európy žijú šikovní, schopní odborníci. Napríklad rodák zo Smoleníc Štefan Banič v roku 1914 šokoval Ameriku, keď zoskočil na ním zostrojenom

padáku zo štyridsaťposchodového mrakodrapu a neskôr aj z lietadla. Ohromil Američanov, keď ich informoval, že na americkej desaťdolarovke je podpis úspešného amerického bankára Michala Bosáka, narodeného v šarišskej obci Okružle. Slovenský kňaz Jozef Murgaš, pôsobiaci v Pensylvánii, bol autorom patentov, ktoré ovplyvnili vývoj rádiotelegrafie. Americká tlač o ňom písala ako o vynálezcovi v reverende. Slovenský pôvod mal aj Andy Warhol, predstaviteľ pop-artu, ktorého obrazy zdobia svetové galérie.

■ KOZMONAUT CERNAN

V stručnom výpočte slávnych Američanov, ktorí sa narodili na Slovensku alebo majú predkov zo Slovenska, nemôže chýbať kozmonaut Eugen Cernan. Jeho meno je spojené s kozmickou loďou Gemini 9. V roku 1972 bol veliteľom Apola 17. Patrí medzi prvých ľudí na svete, ktorí sa dotkli Mesiaca.

Ján Vacval zabezpečil, aby americký kozmonaut Eugen Cernan, ktorý mal otca Slováka, navštívil Slovensko. Osobne sa musím v tejto súvislosti pochváliť, že americko-slovenský kozmonaut Cernan navštívil aj redakciu REPUBLIKA, ktorej som šéfoval.

Ján Vacval slávneho kozmonauta sprevádzal ako tlmočník, ale aj ako sused. Veľmi dobre sa poznali, lebo bývali na tej istej ulici. Krajania v Amerike si zvolili Jána Vacvalu za predsedu Svetového kongresu zahraničných Slovákov. Vybrali a postavili ho do čela tejto organizácie, ktorej niektorí predstavitelia boli privedení zaťažení čechoslovakistickými názormi. Existenciu samostatného Slovenska si už nevedeli predstaviť. Ich kontakty so Slovenskom boli povrchné. Naproti tomu Ján Vacval päťdesiatšedkrát navštívil Slovensko najmä po vzniku druhej Slovenskej republiky. Na poslednom, takpovediac rozlúčkovom stretnutí nás nabádal: „Nebojte sa. Urobte si Ameriku aj pod Tatrami.“

■ NEGATÍVNY PRÍSTUP MEDIÍ

Prístup vplyvných médií k samostatnému Slovensku je stále negatívny. Slúžia cudzím

záujmom. Vacval to registroval. Odvolával sa na Rázusa, ktorý upozorňoval: „Nevieme si ctíť našich ľudí. K cudzím sa tisneme ako podchvostné muchy. Nevieme si vládnúť a spravovať sa ako sebavedomý národ. Vždy potrebujeme nad sebou cudzí korbáč, cudzieho pandúra. Cudzím vieme poslušne slúžiť. Len seba, bohužiaľ, radi zrádzame. Národ bez hlbokého a prirodzeného citu spolupatričnosti je len rečovo označenou, ale rozkydanou masou, a nie národom.“

Veľmi pozitívne sa Ján Vacval vyjadroval o proslovenských aktivitách Eugena Löbla. Napriek tomu, že bol Žid, hrdlo sa hlásil k slovenskej národnosti a záujmy Slovákov v ekonomickej oblasti vehementne obhajoval. Šíril do tvrdej až neľudskej americkej ekonomickej teórie myšlienky dubčekovského socializmu s ľudskou tvárou. Hospodárstvo podľa Löbla je systém stvorený ľuďmi pre ľudí. Odmeny sa nemôžu zvyšovať bez zvýšenia produktivity práce.

Löbl kritizoval kapitalistické ekonomicke teórie, ktoré neuznávajú ľudské duchovné a etické stránky a redukujú človeka na ekonomický automat – homo economicus. Hybnou silou kapitalizmu je egoizmus.

■ Zbohóm, roduverní Slováci

Ján Vacval bol naposledy na Slovensku, keď mal deväťdesiattri rokov. Navštívil rodisko a miesta, kde prežil mladé roky svojho života. Jeho kroky viedli aj do prezidentského paláca. Prezident Gašparovič vyzdvihol jeho dlhoročnú záslužnú prácu medzi Slovákami v zahraničí. S J. Vacvalom sa zvtiali aj známi národovci, osobnosti, ktoré sa pričínili o vznik slovenskej štátnosti. Bol to okrem iných univerzitný profesor M. S. Ťurica, krstný otec vodného diela v Gabčíkove Július Binder, poslanec Federálneho zhromaždenia, ktoré schválilo zánik ČSFR, Roman Hofbauer, predseda združenia slovenskej inteligencie, poslanec NR SR Viliam Hornáček, spisovateľ Laco Ťažký, poslanec Dušan Slobodník a vtedy existujúca redakcia REPUBLIKA, ktorá aktívne pomáhala budovať slovenskú štátnosť.

Ján Vacval sa lúčil s nami pozdravom Daj, Boh, šťastia tejto zemi.

Bustu J. Cígera HRONSKÉHO po ôsmich rokoch osadili vo Zvolene

Štúrov park otvoril náruč legendy

Jozef MILO – Foto: P. JOŠČÁKOVÁ

Vo Zvolenskom parku Ľudovíta Štúra sa poslednú februárovú sobotu konala milá slávnosť. Pri príležitosti 120. výročia narodenia tu slávnostne odhalili obnovenú bustu najvýznamnejšieho zvolenského rodáka, spisovateľa a národného buditeľa Jozefa Cígera Hronského (23. 2. 1896 – 13. 7. 1960).

Pôvodnú bronzovú bustu niekedy v roku 2008 nezistení vandali ukradli, a ako to bolo u nás v minulých rokoch zvykom, skončila zrejme rozbitá niekde v zberní kovového šrotu. Na mieste zostal len betónový podstavec. Napriek úsiliu Matice slovenskej a mesta Zvolene trvalo takmer osem rokov, kým sa podarilo bustu obnoviť. Hlavným problémom bolo nájsť zdroj financovania. Miestny odbor Matice slovenskej vyhlásil preto na obnovenie busty verejnú zbierku a po nemalom úsilí sa koncom februára 2016 mohla obnovená busta na pôvodnom podstavci slávnostne odhaliť. Bustu podľa zachovaného sadrového originálu Jána Kulicha vyrobil sochár Ladislav Sabó.

■ SLÁVNOSTNÝ AKT

Slávnostný akt odhalenia busty pripravili miestni matičiari reprezentovaní predsedom Branislavom Husárom, prítomní boli aj tajomník

Na slávnosti odhalenia busty J. C. HRONSKÉMU účinkoval Zvolenský spevácky zbor.

MS Marek Hanuska a Jozef Dobroslav Pinka za OZ Štúrov Zvolene a mesto Zvolene.

Zvolenský spevácky zbor s dirigentkou Jankou Jančiariovou otvoril slávnosť piesňou od Eugena Suchoňa Aká si mi krásna. Prednes Jozefa Šimonoviča umocnil slávnostný rámec ceremónie. Potom sa

ujal slova tajomník Matice slovenskej Marek Hanuska, ktorý privítal prítomných i vzácných hostí – predsedu MS Mariána Tkáča, správcu MS Maroša Smolca, prvého podpredsedu MS Jozefa Šimonoviča, predsedu krajskej rady MS Igora Kovačoviča, primátorku mesta Zvolene Lenku Balkovičovú, poslanku NR SR Jāna

Senka, biskupa evanjelickej cirkvi a. v. Milana Krivdu, dekana katolíckej cirkvi Vojtecha Nepšinského, poslancov mestského zastupiteľstva mesta Zvolene, Janu Raffajovú, riaditeľku Divadla JGT vo Zvolene, Ľubicu Milanovú, riaditeľku múzea vo Zvolene. Pozvanie prijal aj Nikita Griščenko, atašé veľvyslanectva Ruskej federácie.

■ BOHATÝ PROGRAM

Krátke príhovory predniesli správca MS Maroš Smolec a predseda MO MS vo Zvolene Branislav Husár, ktorý vyzdvihol prispievateľov do zbierky na obnovu busty a poďakoval sa im. Vlastný akt odhalenia vykonal Lenka Balkovičov a Marián Tkáč.

Na záver slávnosti v parku organizátori položili k buste kvety, zaznela pieseň Bože, čos' ráčil v podaní zboru a prítomní sa presunuli do blízkeho Divadla Jozefa Gregora Tajovského, kde slávnosť pokračovala kultúrnym programom. V ňom účinkovali Spevácky zbor Lipka z Valaskej s dirigentom Jánom Jenčom, ktorý zaspieval štátnu hymnu SR. Po nich sa predstavili hudobnou a speváckou voľkou detská ľudová hudba Čardáš z Hrušova a hrušovská mužská spevácka skupina.

■ OSUDY BUSTY

Auditóriu sa potom prihovorela primátorka Zvolene Lenka Balkovičov. Vystúpil aj Marián Tkáč, ktorý

stručne informoval o živote J. C. Hronského. Zdôraznil jeho záslužnú prácu pre Maticu slovenskú a spomenul aj osud prvej Cígerevej busty. Osadená bola v Štúrovom parku v roku 1968. Po príchode okupačných vojsk v auguste 1968 bola niekedy v sedemdesiatych rokoch v rámci normalizácie vtedajšími vládcami násilne odstránená a odovzdaná do zberných surovín, no matičiari ju zachránili. Ďalšie peripetie legendárneho matičného činovníka priblížila Hronského neter Mária Maculová z Brezna.

Pokračujúci program rámcovali milé vystúpenia žiakov a študentov – víťazov súťaže Šaliansky Matko, ktorá je zameraná na prednes Hronského próz. S veľkým úspechom u divákov sa stretlo aj vystúpenie štvorčlennej skupiny fujaristov Duša fujaři, ktorá zaujala spevom a hrou podpolianskych piesní na tomto ľudovom nástroji. Vystúpil aj sláčikový orchester súkromnej Základnej umeleckej školy PinkHarmony pod vedením Oldřicha Husáka.

Na záver slávnosti predseda MS M. Tkáč odovzdal matičné medaily a pamätné listy niekoľkým oceneným laureátom. Program uzavrel spevácky zbor Lipka matičnou hymnou Kto za pravdu horí, ktorú spievalo spoločne celé hľadisko.

Nasledovalo malé občerstvenie vo foyer divadla, kde sa o náladu starali huslisti (viac však huslistky) a speváci z Hrušova.

Lahostajnosť mladých ľudí o národné idey patrí do kategórie mýtov

Národné dedičstvo slovenskej mládeži

Text a foto: Marián GEŠPER

Nedávne februárové stretnutie mladých záujemcov o členstvo v odbore Mladej Matice, ktoré sa konalo v nových priestoroch Domu MS v Košiciach, potvrdilo, že tzv. lahostajnosť slovenskej mládeže o národné idey patrí skôr do kategórie „dobře stavaných mýtov“. Znovu sa dokázalo, čo sme opakované konštatovali vo výbere Mladej Matice, že najdôležitejšie je správne osloviť mladých, a to najmä úlohou generačne blízkych matičných rovesníkov.

Ďalším krokom pri prehlbovaní záujmu o matičné dianie je, aby sa mladým aktivistom umožnilo bez prílišného mentorovania uskutočňovať vlastné podujatia a naberať skúsenosti s riadením svojich odborov Mladej Matice. A tiež nikdy sa nebať pomenovať problémy mladých ľudí, ktorí v porovnaní so staršou generáciou musia o svoje vzdelanie, sociálne istoty a dôstojné miesto v živote bojovať prakticky už od stredoškolských rokov.

KOŠICKÉ OTÁZNIKY

Noví členovia OMM v Košiciach zhodne konštatovali, že nepovažujú svoje mesto za multikultúrne, ale za tradične slovenské mesto! Veď Slovák je tu drvivá väčšina. Košice boli vždy pevne spojené so všetkými fázami národného pohybu Slovákov a žili tam národné osobnosti z celého politického, vedeckého, kultúrneho, cirkevného a spoločenského spektra, o čom svedčia okrem iného početné slovenské pamätne tabule a busty.

Na druhej strane, v diskusiách s mladými členmi sa objavili znepokojujúce otázky, ktoré sa však permanentne vynárajú na mladomatičných podujatiach. Ako je možné, že mladá gene-

rácia má tak málo vedomostí z našich národných dejín? Prečo ani polovica záujemcov o členstvo v OMM v Košiciach nevedela, že ich mesto okupoval horthyovské Maďarsko po Viedenskej arbitráži v roku 1938?

Účastníci košického zasadnutia ako reakciu na to potvrdili, že v školách sa mnoho priestoru dáva svetovým dejinám, na druhej strane výučba slovenských dejín má vo vzdelávacej praxi oveľa menší rozsah a je „podávaná dosť nezáživne“. Pritom starší

členovia OMM uviedli, že boli prekvapení, keď sa v rámci matičnej činnosti stretli s informáciami o nevedných osudoch slovenských vlastencov a dramatickom vývoji nášho národa od najstarších čias až po súčasnosť. Mnohí sa zamýšľali nad „nevšednými až dobrodružnými životnými osudmi Slovákov“ a väčšina účastníkov národných zrazov Mladej Matice neskrývala nadšenie, koľko zaujímavých prírodných krás, mohyl a pamätníkov sa ukrýva na Slovensku.

POTREBA VEDOMOSTÍ

Pri pohľade do učebníc dejepisu všeličo pochopíme. Chýba v nich atraktivnosť, obrazový a iný dokumentárny materiál i pútavo podané deje a životopisy mnohých slovenských osobností.

Prečo je to tak? Môžeme prijať vlastenecké deklarácie a stanoviská, ale ak nepodchytneme mládež, ktorá má úprimný záujem o národné veci, potom naše úsilie vyznieva naprázdno. A pri nezmenenej situácii aj čas hrá proti nám! Osnovnou bázou pre každý štát a národ je jeho mládež. Uvedomelá mládež je zárukou aj budúcej zdrojovej stability národnej a občianskej spoločnosti. Matica slovenská pripravila a uskutočnila množstvo vydarených prednášok a seminárov, ale nahradiť školstvo a ingerenciu štátu nedokáže.

Byť dobrým národovcom si vyžaduje mať základné vedomosti, poznať historické i spoločenské realie, vedieť ich zapájať do vývinových súvislostí a uplatňovať v interakcii so súčasnými, nie vždy prajnými trendmi. V tejto súvislosti môžeme parafrázovať dávne slová mladého, iba tridsaťročného Ludovíta Štúra: „Musíme sa vzdelávať, nájsť seba samých, poznať vlastnú históriu a pozdvihnúť rodnú reč. Národ bez historickej vedomosti a svojich predkov je hromádka koží otrockých.“ Treba však dodať, že byť „hromádkou koží otrockých“ v postindustriálnom svete, v globalizačnom prostredí znamená zdegradovanie jednotlivca na súčasť ľahko manipulovateľnej, vykořenej masy pracujúcich robotov. A to z pohľadu zaväzujúceho dedičstva zakladajúcich osobností Matice nesmieme dopustiť.

MATIČNÝ SPRÁVODAJ

Pocta jubilantke

Matičiar z Turčianskych Teplíc začali svoje valné zhromaždenie kultúrnym programom venovaným Izidorovi Žiakovi Somolickému. Tento slovenský vlastenec, národovec, spisovateľ a redaktor sa narodil 10. februára 1863 v Turčianskom Michale (dnes časti Turčianskych Teplíc) a zomrel 25. januára 1928 v Banskej Bystrici, teda podujatie bolo súčasne aj pripomenutím si jeho narodenin, ale aj odkazu súčasnosti. Program pripravili žiaci miestnej základnej umeleckej školy, Pedagogickej a sociálnej akadémie, SZUS v Kláštore pod Znievom, ZŠ Žarnovická z miestnej časti Diviaky a na záver vystúpil český folklórny súbor Lúčík. Posledný tanec bol zároveň blahoželaním miestnej matičiarky Anne Dubovcovej k jej významnému životnému jubileu. Jubilantka si zároveň prevzala bronzovú medailu Matice slovenskej. Odbor vedie Jaroslava Brincová, ktorá nezištne vykonáva matičnú činnosť už viac rokov. Pritom sa nesústreďuje iba na prácu v kúpeľnom meste, ale aj v širokom okolí obcí horného Turca.

Zdroj: Turčianske noviny; 09/2016; 08/03/2016; s.: 16; V.KOMORA

Rozprávky ožívajú

O krásnych rozprávkach od J. Cigera-Hronského, ako sú Smelý Zajko, Budkáčik a Dubkáčik, Tri múdre kozliatka, Janko Hraško a ďalšie, besedovali trieciaci a štvrtiaci zo ZŠ Nejedlého v Bratislave pod vedením učiteľiek J. Kutkovej a A. Masarykovej. Deti si pripravili ilustrácie z rozprávok a najkrajšie vedúca knižnice Katka Porubjaková, ktorá viedla besedu, vyhodnotila a pochválila najlepších kresliarov. Bolo vidieť, že deti rozprávky čítali, pretože pri ukázkach z nich už vopred reagovali. Redaktorka z Mladých liet im priblížila rozprávku tak, že im ukázala obálky od samotného vzniku. Miestny odbor Matice slovenskej Bratislava-Dúbravka v spolupráci s oddelením školstva a Domu kultúry má snahu, aby deti poznali tvorbu našich slovenských spisovateľov.

Kveta SLYŠKOVÁ

POZVÁNKY MATICE

Vynášanie Moreny – 21. 3. 2016 o 15.30 h OÚ Valaská. V spolupráci s MŠ, ZŠ a MO MS.
Veľkonočné tvorivé dielne – 19. až 24. 3. 2016 OÚ Michalová. Čaká na vás zdobenie vajíčok rôznymi technikami.

Veľkonočné tvorivé dielne – 21. až 24. 3. 2016 OÚ Pohorelá. Čaká na vás pletenie veľkonočných korbáčov.

Rómska pieseň 2016, kraj. matičný festival v prednese rómskych piesní žiakov Košického a Prešovského kraja – 15. 4. 2016 o 9 h. MÚ Luník 9 v Košiciach. Žiaci budú vystupovať v 2 kategóriách (chlapci a dievčatá) od 4. ročníka ZŠ po 8. ročník ZŠ s hudobným sprievodom alebo bez hudobného sprievodu. Prihlášky zasielajte na zs@zspodjavorke.edu.sk alebo volajte na 055/ 6434003 do 13. 4. 2016.

Spoločnými chodníkmi v znamení prehlbovania priateľstva – 8. 5. 2016 Mlynky (Maďarsko). Program: 8 h – Slovenská omša v kostole v Mlynkoch (Maďarsko); 9 h – Stretnutie účastníkov v Stredisku pilišských Slovákov, odhalenie pamätnej tabule Juraja Migaša spojené s kultúrnym programom. Pochoď na Piliš sa začne o 10 h, o. 12 h bude stretnutie účastníkov na vrchole Piliša spojené s piknikom. Jedlo a občerstvenie si zabezpečia účastníci túry.

Matičný festival amatérskych divadiel

Riaditeľ Konzervatória J. Adamoviča v Košiciach Mgr. Róbert GALOVICS pre SNN

Pán riaditeľ, už tri roky ste predsedom poroty krajského matičného festivalu amatérskych divadiel žiakov Košického a Prešovského kraja Divadelné Košice Jozefa Adaamoviča a Jula Zborovjana. Kto vás oslovil do tejto významnej pozície?

Tento matičný festival založil v roku 2004 bývalý riaditeľ Domu Matice slovenskej F. Mrva a organizuje ho dodnes. Hneď v prvom ročníku oslovil nášho pedagóga, vynikajúcu slovenskú hereckú legendu prof. Jozefa Adamoviča, ktorý u nás učil budúce herecké hviezdy, či by nebol predseda poroty. Súhlasil a pôsobil ako predseda matičného festivalu osem rokov. Po jeho odchode do hereckého neba som to s radosťou prevzal ja so svojimi študentmi herectva. Musím ešte pripo-

ROZHOVOR

Víťazi 11. ročníka krajského matičného festivalu žiaci Cirkevnej ZŠ sv. Mikuláša z Prešova s erudovanou porotou. Predseda poroty Mgr. Róbert Galovics je druhý sediaci zľava.

meniť, že na môj návrh a na návrh celého pedagogického kolektívu školy sme navrhli Ministerstvu školstva SR premenovanie konzervatória na Konzervatórium Jozefa Adamoviča. Tento čestný názov nesie

popularitu u žiakov základných škôl z obidvoch krajov východného Slovenska. Na festivale sa v minulých rokoch zúčastnilo aj dvanásť amatérskych súborov, ktoré sa na tento festival poctivo pripravujú

naša škola od 1. 9. 2015.

Ako za tri roky vášho predsedovania hodnotíte úroveň tohto matičného festivalu?

Matičný festival v tomto roku zaknihuje svoje dvanásť pokračovanie. Ziskal si obrovskú

priebehu celého školského roka. Preto úroveň ich vystúpení je veľmi dobrá, čo každým rokom potvrdzuje aj náročná kritika. Dôležitá je aj logistika festivalu a zabezpečenie priestorov a cien. A to niečo stojí. Preto sme radi, že to organizuje predseda MO MS v Košiciach-Myslave František Mrva v spolupráci so ZŠ Postupimská v jej divadelnej sále. Všetky ceny zabezpečuje z vlastných finančných prostriedkov a od vďačných sponzorov. Po dva roky podporuje hodnotnými knihami ocenené súbory manželka zosnulého prof. Jozefa Adamoviča, slovenská herečka stálica prof. Božidara Turzonovová. Dlhé roky prispievajú na hodnotné ceny aj exminister školstva SR doc. Dušan Čaplovič, DrSc., ale aj primátor mesta Košice MUDr. Richard Raši, PhD. Generálny riaditeľ firmy Lynx, s. r. o., Košice Ing. Róbert Kollár, ktorý každý rok venuje víťazovi kvalitnú elektorniku. (fm)

večera sa o dobrú náladu postarala ľudová hudba Haluška, Folklórny súbor Vrbové prútie a určite potešila aj barmanská šou Cocktail Manie. Samozrejmosťou bol obľúbený DJ Dobo a voľba kráľa a kráľovnej plesu. Vypredaná kapacita sály svedčila o tom, že organizátori nič nepodcenili a ulahodili všetkým zúčastneným.

Ples v Liptovskom Mikuláši vždy v pozitívnom zmysle slova propaguje našu najstaršiu kultúrnu organizáciu Maticu slovenskú medzi mladou, ale aj staršou generáciou. Pomaly a isto sa stáva tradičnou i prestížnou spoločenskou udalosťou. Pri jeho organizovaní pomáhajú mnohí mladí matičiar a je dobré, že vďaka početnej základni je koho medzi mladými matičiarmi osloviť, aby pomohli pri organizovaní nielen tejto reprezentatívnej akcie. Organizácia štáb už totiž nezahála, rozmýšľa o plesoch, ktoré sa uskutočnia o rok. Už teraz uvažujú nad ďalšími lákadlami i atraktívnymi hosťami. Matica slovenská tak aktívne a dôstojne vstupuje aj do spoločenského života v meste Liptovský Mikuláš.

Reprezentatívny ples mladých matičiárov v Liptovskom Mikuláši

Už premýšľajú, ako sa zabavia o rok

Text a foto: Marek NEMEC

Vyvrcholením niekoľkomesačných priprav i celoročnej práce mladých matičiárov z Liptovského Mikuláša bol opäť po roku tradičný ples OMM Matice slovenskej, ktorý sa uskutočnil vo veľkej sále tamojšieho Domu kultúry. Mladší aj starší obyvatelia mesta sa na matičnom plese zabávali už po šiesty raz – teraz pri nestarnúcich piesňach Otta Weitera a Andrey Fischerovej.

Atmosféra plesu mladých matičiárov v Liptovskom Mikuláši.

Organizácia podujatia ležala na pleciach predsedu OMM v Liptovskom Mikuláši Mareka Nemca, ktorý do jeho priprav zapojil aj miestny D MS. Ples s pochopiteľným výdychom otvoril spolu so zástupcom primátora Liptovského Mikuláša Rudolfom Urbanovičom a privítal na ňom aj hosti z Matice slovenskej v Trstenej i Slovákov žijúcich v Pofsku. O lístky majú každý rok veľký záujem nielen mladí ľudia, ale zabaví sa na plesoch tiež starší Liptáci. Najväčším problémom je preto vhodne zvoliť program, ktorý osloví všetkých zúčastnených. Okrem už spomenutej hlavnej hviezdy

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

A čo morálka?

Zdá sa, že sme totálne v područí mamony, peňazí. Práve teraz po voľbách počut' i cítit', že človek, ktorý nemá „majetkový status“, teda ktorý nie je bohatý, nemôže ani len pomyslieť na to, aby dokázal presadiť svoje, ovplyvniť verejnosť, získať hlasy. Starý pán Adolf Zátarecký, ktorý zozbieral a vydal príslovia a porekadlá, zapísal to asi presne: „Kto bez peňazí chodí, toho psy obšťia.“ A to ešte ani nešípil, že (te)raz nám budú vnucovať čosi ako „neoliberálnu demokraciu“. Otvorte ktorékoľvek médium – aj verejnoprávne: slovo majú iba demokrati liberálne tepani.

A cieľom všetkých takýchto demokratov sú – peniaze. Vespasianus kedysi dávno o nich vyhlásil, že nesmrďia, ale naopak voňajú. Fyzicky tým, že ostáva na nich pach prostredia, v ktorom sa pohybovali, najrôznejšie vône sveta – od uhlia, maštalí, polí až po dámske kabelky či tymiar. Peniaze však voňajú aj inak. Jedným dráždivo pripomínajú, že s nimi sa žije lepšie, slobodnejšie, lebo dobrá je vôňa zisku, nech je z čohokoľvek. Iným však – možno – pripomínajú diablove výkaly, sú príčinou všetkého zla na svete. Nežil mysliteľ, ktorý by sa nevyjadril k peniazom. „Kúpiť si psa je jediný spôsob, ako získať lásku za peniaze,“ mienil Bernard Shaw. „Peniaze sú nemilosrdným pánom, nestrpia vedľa seba iných pánov,“ to sú slová Giovannioho Papiného. E. M. Remarque povedal: „Všetko, čo sa dá zaplatiť peniazmi, je lacné“. Franz Kafka vyhlásil, že luxus bohatých je zaplatený biedou chudobných. „Ludia, ktorí zarábajú priveľa peňazí, nepoznajú život,“ tvrdil Capek. Arméni si myslia, že peniaze liečia melanchóliu. Že s peniazmi nie je tak dobre, ako je bez nich zle. Ak pracujeme iba preto, aby sme získali hmotné bohatstvo, stavíme si väzenie, lebo čím väčšie bohatstvo, tým väčší nepokoj duše.

Teda peniaze áno. Má však v „liberálnej demokracii“ miesto aj opak mamony – morálka, opierajúca sa o pravdu? Dajú niekedy naše médiá (vrátane verejnoprávných) priestor morálke založenej na pravde? Nedali Slováci v posledných voľbách jasne najavo, že chcú počuť pravdu o minulosti, ale aj o prítomnosti? Lebo bez pravdy niet morálky. Dajte sa poučiť! Konfuciom: „Urobte, aby sa poctivosť vyplácala väčšmi ako krádež a nebude krádeží.“ Alebo svätým Pavlom: „Poznáte pravdu a pravda vás oslobodí.“

vydavatel.sk

SLOVAKIA ONLINE

.tasr.

Župan Jaroslav Baška si prevzal Cenu predsedu Matice slovenskej Matica rozvíja vlastenectvo

[teraz.sk; 09/03/2016; TASR]

Ocenenie Matice slovenskej sa udeľuje kolektívom a jednotlivcom za významný podiel na rozvoji matičného hnutia.

Matica slovenská oceníla Cenu predsedu Matice slovenskej predsedu Trenčianskeho samosprávneho kraja (TSK) Jaroslava Bašku. Krajský predseda si cenu prevzal v pondelok 7. 3. z rúk podpredsedu Matice slovenskej Mariána Gešpera.

Ocenenie Matice slovenskej sa udeľuje kolektívom a jednotlivcom za významný podiel na rozvoji matičného hnutia, šírenie dobrého mena Matice slovenskej, významný podiel na rozvoji miestnej a regionálnej kultúry, ochranu a prezentáciu

kultúrneho dedičstva, prínos do vedy v Slovenskej republike a v zahraničí. Predseda TSK ju dostal za organizáciu a podporu podujatí a aktivít v roku 2015, ktorý Matica slovenská vyhlásila za Rok Ľudovíta Štúra pri príležitosti dvojstého výročia jeho narodenia.

„Ocenenie pre mňa veľa znamená, Matica slovenská funguje už veľmi veľa rokov a neustále sa jej darí rozvíjať vlastenectvo pre budúce generácie,“ uviedol na margo ocenenia Jaroslav Baška.

Jaroslav BAŠKA.

Spomienkové podujatie na jednú z dominantných osobností Oravy Spomínali na Ladislava Nádašihho-Jégého

Pavol STUCHLÝ, predseda MO MS v Istebnom

V priestoroch Oravskej knižnice Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne sa koncom februára uskutočnilo spomienkové stretnutie pri príležitosti 150. výročia narodenia Ladislava Nádašihho-Jégého. Podujatie s názvom Spomínanie na Jégého sa uskutočnilo v spolupráci s Oravským kultúrnym strediskom, Oravskou knižnicou A. Habovštiaka v Dolnom Kubíne, Maticou slovenskou a Národnou bankou Slovenska.

V programe vystúpili historik a riaditeľ Oravskej knižnice Peter Huba, ktorý priblížil aj pohľad na dolnokubínsku spoločnosť v prvej polovici 20. storočia. Pavol Parenička z Matice slovenskej predstavil biografický život a dielo Ladislava Nádašihho-Jégého. Vedecký tajomník Peter Cabaj charakterizoval tohto významného prozaika, predstaviteľa neskorého realizmu, jeho tvorbu, ktorá nesie znaky realizmu i naturalizmu.

Ladislav Nádašihho-Jégé, spisovateľ, prozaik, autor divadelných hier publicista, literárny kritik, bol tiež uznávaný lekár, po kto-

NBS emitoval pamätnú mincu.

rom je pomenovaná aj dolnooravská nemocnica. Nepochybne patrí medzi najvýznamnejšie osobnosti regiónu Orava. N stretnutí vystúpila so spomienkami na starého

otca aj vnučka tohto oravského veľikána pani Kotoučková.

Z pohľadu novozaloženého MO MS v Istebnom treba pozitívne hodnotiť účasť mladej generácie a študentov, ktorí sa zúčastnili na tomto podujatí v hojnom počte. Veľmi zaujímavá bola tiež prezentácia striebornej zberateľskej mince emitovanej Národnou bankou Slovenska v januári 2016 s podobizňou Ladislava Nádašihho-Jégého. Podujatie rámcovoval program Základnej umeleckej školy P. M. Bohúňa, v ktorom účinkovali pedagógovia i žiaci.

Svätí Cyril a Metod priniesli aj známokarské svetové prvenstvo

Príťažlivá optika filatelie

Veronika BILICOVÁ, Dom MS v Nitre

Pri príležitosti výročia smrti svätého Konštantína – Cyrila pripravil Dom Matice slovenskej v Nitre prednášku nitrianskeho filatelistu Milana Šajgalíka. Historickým exkurzom na tému Sv. Cyril a Metod, Slovensko a naše svetové prvenstvo predstavil zberateľ oboch solúnskych vierozvestcov v zaujímavvej optike filatelie. Účastníkov besedy oboznámil aj so svojimi filatelistickými exponátom Vďaka Vám sv. Cyril a Metod, ktorý na viacerých výstavách získal strieborné medaily, naposledy v poľskom Glosowe v roku 2015.

V bohatom a vizuálne pútavo spracovanom materiáli sa autor prednášky venoval aj samostatnej téme Najkrajšej poštovej známky na svete, vydané v roku 2013 k 1 150. výročiu príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu. Akademický maliar Dušan Kállay a rytec Miloš Ondráček dokázali na malej ploche známky a hárdka predstaviť kus histórie vierozvestcov a ich súčasníkov, hlaholiku aj dejinné udalosti, návštevu Ríma spojenú so schválením prekladov evanjelií a pápežským uznaním jazyka Slovanov za štvrtý liturgický jazyk, prinesenie telesných pozostatkov sv. Klimenta či svätorečenie. Podľa slov M. Šajgalíka, „aby získala verejnosť čo najvernejší dobový obraz, na poštovú známku zvolil majster Kállay jedno z najstarších zobrazení sv. Cyrila a Metoda, pochádzajúce z 9. storočia – fresku Osobný súd sv. Cyrila z dolnej Baziliky sv. Klimenta v Ríme.“

Spoločne s autorom prednášky Dom MS v Nitre predstavil aj publikáciu Cyrilo-metodská

Filatelista Milan ŠAJGALÍK predstavil svoje exponáty s tematikou Veľkej Moravy.

misia vo filatelii, ktorá v roku 2015 získala v Galante pozlátenu medailu. Obsah publikácie plne vyjadruje jej motto: „Čo všetko nám môžu povedať poštové známky alebo krajina pod Tatrami, jej história od prvých dotykov s kresťanstvom po dedičstvo otcov – zobrazené na domácich poštových známkach a pečiatkach.“

Dom MS v Nitre aj takou formou upozorňuje na publikáciu, ktorá je filatelistickou monografiou danej témy určenej tak pre začiatočníkov, ako i pokročilých čitateľov a milovníkov filatelie. Odzrkadľuje lásku a úctu autorov M. Šajgalíka a I. Kika ku kresťanským duchovným hodnotám a k rodnému Slovensku.

PRIPOMÍNAME SI

19. marca

– pred sto šesťdesiatimi rokmi osvetlili hlavné ulice Bratislavy a dunajské nábrežie plynovými lampami (1856)

– sto päťdesiatpäť rokov, čo začali v Pešti vychádzať najdôležitejšie politické noviny Slovákov v druhej polovici 19. storočia Pešťbudínske vedomosti (1861); vydavateľom a zodpovedným redaktorom bol Janko Francisci, Štefan Marko Daxner v nich načrtnol slovenský politický program, ktorý sa stal základom Memoranda slovenského národa

– sedemdesiatpäť rokov by mal významný slovenský jadrový fyzik RNDr. Jozef Lánik, pracovník atómového ústavu v Dubne (1941 – 1995)

20. marca

– tridsaťpäť rokov oslavuje moderátorka, speváčka a režisérka Zuzana Haasová

21. marca

– dvestopäť rokov od smrti kanonika Šimona Fábu, prepošta, podporovateľa a člena Slovenského učeného tovaríšstva (1731 – 1801)

22. marca

– stotridsať rokov, čo zomrel famózný cigánsky hudista, ktorý počas svojho života vystupoval azda na všetkých veľkých podujatiach Slovákov, Jozef Pito (1800 – 1886)

– osemdesiatiny by mal slovenský cestovateľ, prírodovedec a horolezec, šéf himalájských výprav a pútnik po stopách M. R. Štefánika okolo zeme doc. RNDr. František Kele; zahynul pri bežnej túre vo Vysokých Tatrách (1936 – 2014)

23. marca

– pred štyristo sedemdesiatimi rokmi (1546) sa začala v Komárne výstavba veľkej vojenskej pevnosti, jednej z najväčších v Európe tých čias; práce viedli talianski staviteľia Giovanni Maria de Specieccaca a Dalmato Bartolagi, unikátnu stavbu dokončili za jedenásť rokov

– minister kultúry, spisovateľ a dramaturg Marek Maďarič oslávil päťdesiatku

24. marca

– dvestošesťdesiatpäť rokov od smrti najvýznamnejšieho vojvodu a verejného činiteľa Uhorska v 18. storočí palatina Jána Pálfiho (1663 – 1751); pochovali ho v bratislavskom Dóme sv. Martina

– pred sto desiatimi rokmi sa narodil historik a publicista František Bokes (1906 – 1968)

– pred dvadsiatimi rokmi sa v Medzilaborciach začal prvý svetový kongres Rusinov (1991)

25. marca

– pred päťsto päťdesiatimi rokmi sedem stredoslovenských miest vytvorilo banické sedmomesťie (heptopolitánu): Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Banská Belá, Nová Baňa, Kremnica, Pukanec a Lúbtetová; zaviazali sa spoločne riešiť otázky rozvoja a v dôležitých ekonomických a politických veciach vystupovať jednotne (1466)

– stoosemdesiat rokov od narodenia evanjelického kňaza a botanika svetového mena, rodoluba, historika i etnológa Jozefa Ľudovíta Holubyho (1836 – 1923)

– osemdesiatpäť rokov by mal dlhoročný slovenský a čs. volejbalový reprezentant Bohumil Golian (1931 – 2012)

– dvadsaťpäť rokov, čo zomrel významný divadelný a televízny režisér Miloš Pietor (1933 – 1991)

(jč)